VRAGEN,

TER VOLDOENING AAN ART. 27 EN 28 VAN HET REGLEMENT.

Men wordt verzocht de antwoorden duidelijk te onderteekenen, en op te geven, of men, wanneer het ingezonden antwoord geheel of gedeeltelijk in de Bijdragen geplaatst wordt, verlangt dat des schrijvers naam medegedeeld worde.

TAALKUNDE.

1. Welke zijn de verschillende inheemsche talen en dialecten, op de eilanden buiten *Java*, behoorende tot het Nederlandsch gebied, in gebruik?

Men vraagt daarbij eene zoo veel mogelijk volledige aanwijzing der meerdere of mindere verwantschap tusschen die talen, en wenscht ook daarvan te ontvangen volledige woordenlijsten, naauwkeurig naar de Nederlandsche spelling en uitspraak geschreven, met vermelding der bijzonderheden, welke bij den inboorling in de uitspraak voorkomen.

Alle ophelderingen betreffende de regelen der spraakkunst zullen welkom zijn.

2. Door welke bijzonderheden onderscheidt zich de spreektaal in de onderscheidene Residenties van Java (met uitzondering van de Soenda-landen) van de taal, zoo als die gesproken wordt in het Soerakartasche?

Al wat iemand, in de een of andere Residentie wonende, daaromtrent kan mededeelen, hetzij veel of weinig, zal aangenaam zijn. Bijzonder aangenaam zal het zijn, behalve algemeene opmerkingen omtrent uitspraak,

grammatica en spraakgebruik van woorden, daarvan eene proeve te ontvangen door het overschrift van eenige reeds uitgegevene Javaansche gesprekken of zamenspraken (zoo als die van den Heer WINTER) met al die veranderingen, die het afwijkend spraakgebruik in zulk eene andere Residentie zou vorderen.

3. Welke taal is het Madureesch, zoo als dit *gesproken* wordt? — Elke bijdrage tot de kennis van deze taal, hetzij dan meer of minder volledig, zal met genoegen ontvangen worden. Als proeve wenscht men eenige uitgegevene *Javaansche* gesprekken of zamenspraken in het *Madureesch* overgebragt te zien. Ook zal de mededeeling van allerlei Maduresche geschriften in proza, zoo als verhalen of legenden, brieven en dergelijke stukken, zeer aangenaam zijn.

LAND- EN VOLKENKUNDE.

4. Men verlangt te bezitten portretten van inlanders van alle mogelijke stammen in den Indischen Archipel, in kleuren. — De portretten moeten zijn *en face* en *en profil.* Waar de geheele ligchaamsbouw de stammen karakteriseert, zal het van belang zijn, eene afbeelding ten voeten uit te ontvangen. Van de eilanden, waar de bevolking in berg- en strandbewoners onderscheiden is, verwacht men afbeeldingen van individus dier beide afdeelingen; en evenzoo, waar een verschil als 't ware in kasten, op een' oorspronkelijk uitheemschen oorsprong van een gedeelte der bevolking schijnt te wijzen. De grootte der portretten moet niet minder zijn, dan ¼ der natuurlijke. Het is noodig, dat de afbeelding, behalve van de juiste aanwijzing der woonplaats van den individu, tevens van eene schriftelijke opgaaf der in hem voorgestelde tijpe vergezeld zij.

Men maakt van deze gelegenheid gebruik ter aanbeveling van het verzamelen van schedels. In de belangrijkste schedel-collectiën in ons Vaderland zijn Oost-Indische schedels nog steeds eene zeldzaamheid.

Ten einde de grootste gapingen in onze geograpische en ethnographische

kennis van de Ned. Oost-Indische Bezittingen aan te vullen, zijn in eene *eerste* plaats wenschelijk:

Van het eiland Sumatra:

5. Eene breedere beschrijving der Palembangsche bovenlanden en

6. van het zuidelijke gedeelte van het Gouvernement van Sumatra's Westkust, om nog niet te spreken van eene opzettelijke beschrijving van dat geheele Gouvernement.

Van het eiland Borneo:

7. Eene meer uitvoerige beschrijving der Westkust, vooral van het zuidelijk gedeelte.

Na de uitstekende "Aanteekeningen van D. W. C. Baron VAN LIJNDEN en J. GROLL, over de landen van het stroomgebied der Kapoeas," *uitgegeven in het* 2de *Deel van het* Natuurkundig Tijdschrift van Nederlandsch-Indië, *bepalen wij ons thans tot de vraag naar eene daaraan zoo veel mogelijk gelijke beschrijving van de landen ter Westkust van Borneo ten Noorden en ten Zuiden van dat stroomgebied gelegen.*

8. Eene van de westelijke helft der Zuidkust.

9. Van het zuidelijke gedeelte der Oostkust (Tanah Boemboe).

Zie het stuk aangehaald op bl. VIII *van het Overzigt, in de noot.*

Van Celebes:

10. Eene van de Westkust.

11. In het algemeen van het geheele middengedeelte; maar vooral

12. van het Gouvernement van Makassar.

Betreffende de 3 *laatste vragen en vraag* 35 *zal men veel wetenswaardigs vinden in de van wege het Instituut uittegeven* Reis van den Kapt. ter zee C. VAN DER HART, gedaan in den jare 1850, met Z. M. schepen van oorlog Argo en Bromo, rondom het eiland Celebes en naar eenige der Moluksche eilanden.

De beschrijvingen dienen zoo naauwkeurig mogelijk geographisch en ethnographisch te zijn en van de noodige kaarten en afbeeldingen voorzien.

Bij de mindere bekendheid der streken bedoeld in n°. 8, 10 en 11 stelt men hier reeds bloote bijdragen op prijs.

13. Welke verandering heeft de kust van het eiland Java, gedurende een aan te nemen tijdvak, door aanwas of afspoeling van grond ondergaan, en van welken invloed is zulks op de scheepvaart, door de toe- of afge-

nomen bruikbaarheid der vaarwaters, baaijen of reden geweest? Men deele voorts de erkende of waarschijnlijke oorzaken mede, aan welke deze gedaanteverandering der kust moet worden toegeschreven; dit laatste in verband met de omstandigheid, dat zulk een aanwas van grond ook in eenige oorden daar plaats grijpt, waar geen rivieren van eenig aanbelang in zee uitwateren, welke, zoo als wel elders, aanslibbing te weeg brengen.

14. Men vraagt eene beschrijving der op vele plaatsen verschillende gebruiken en feestelijkheden, die onder de inlandsche bevolking van het eiland Java, bij besnijdenis, huwelijk, begrafenis en dergelijke, plaats hebben, en waarbij vooral het onderscheid der standen veel invloed uitoefent.

Ter vermijding van onnoodige herhaling, herinnert men aan hetgeen in de verhandeling van den Heer WINTER in het 1ste Deel van den 5den Jaargang van het *Tijdschrift van Ned. Indië*, en in boeken, als bijv. de beschrijving der *Preanger-Regentschappen* van den Heer DE WILDE, daaromtrent reeds voorkomt.

15. Welke zijn de volksvermakelijkheden der Javanen, zoowel diegene, welke men overal op Java, of althans in de meeste residentiën, aantreft, als zulke, die slechts aan enkele distrikten eigen zijn? Hoe hebben zij plaats? Wat is haar waarschijnlijke oorsprong? In hoever kunnen zij geacht worden het eigendommelijke volkskarakter uit te drukken?

Feesten als bedoeld in Vr. 14, zijn hier uitgezonderd, en de *meest bekende* der in deze vraag bedoelde volksvermakelijkheden komen, daar zij reeds dikwijls beschreven werden, thans voor die beschrijving niet meer in eene eerste plaats in aanmerking.

16. Welke zijn die zeden en gewoonten en de vooroordeelen der Javanen, wier kwetsing de European op Java, in zijn' omgang met den Inlander, niet alleen goedschiks kan, maar, ter bevordering der meest mogelijk goede verstandhouding met hem, ook daarenboven zorgvuldig behoort te vermijden?

17. Er wordt verlangd eene zoo veel mogelijk volledige beschrijving van het maatschappelijk leven in eene Javaansche dèsa of dorpgemeente. Onder anderen wordt gevraagd: Welk onderscheid in rang of in regten bestaat er tusschen de verschillende inwoners? Wie zijn de Sĕntånå's? Welke zijn de vereischten van geboorte of anderzins, om het Bĕkĕlamt te kunnen bekleeden? Welke zijn de regten en verpligtingen van den Bĕkĕl? Hoe en naar welke regels geschiedt de verdeeling der sawah's en andere akkergronden? Zijn de akkergronden gemeentegronden, of heeft er ook parti-

culier grondeigendom plaats? Waardoor is dit regt van eigendom dan verkregen? Waarin bestaat het particulier eigendomsregt op het water tot bewatering der sawah's? Welke inwoners zijn tot het doen van heerediensten verpligt? Wie zijn daarvan uitgezonderd? Welk aandeel verkrijgen zij, die geen rijstvelden ter bearbeiding ontvangen hebben, in den rijstoogst? Welke regten hebben de inwoners op de onbebouwde of zoogenaamde woeste gronden, die tot hun dèsa behooren? Kan iemand door ontginning van een gedeelte daarvan zich eenig particulier grondeigendom, of eenig ander voorregt, verwerven? Hoe en naar welke regels heeft de repartitie van de op te brengene padjĕg of landrente plaats?

De beschrijving van deze en van alle andere merkwaardige bijzonderheden, die het maatschappelijk leven van eene Javaansche dorpgemeente kunnen schetsen, verlangt men door een statistiek van een dèsa opgehelderd te zien, met opgave van de dèsa en het gewest, dat men bepaaldelijk op het oog heeft, en welke afwijkingen daarvan in andere gewesten of dèsas aan den beantwoorder bekend zijn.

18. Waarin bestaat de straf van tentoonstelling, die *kăpĕntang*, dat is *gekruist worden*, genoemd wordt, en volgens de *Anggĕr-gĕdé* art. 20 en de *Anggĕr-aroebiroe* art. 1, in de vorstenlanden van Soerakarta en Jokjokarta plaats heeft? Wordt met deze straf ook pijniging, of alleen schande, bedoeld? Is deze of dergelijke straf ook elders op Java, of in Nederlandsch Indië, in gebruik?

19. Waaraan schrijft men het toe, dat in de Residentie Bagelen voor passardagen onze gewone dagen worden genomen, terwijl men daar anders eene eigene week van 5 dagen voor heeft? Heeft dit ook elders op Java plaats?

20. Wordt gevraagd eene naauwkeurige omschrijving van *alle* zaken, die door de priesters volgens het Mohammedaansche regt worden beslist.

21. Uit welke priesters zijn de *priesterraden* zamengesteld, en welke vereischten moeten zij bezitten om tot leden van die raden te kunnen worden benoemd? met opgave hoe en waar dit in de verschillende streken van Java verschilt.

22. Wordt gevraagd eene beschrijving van de regterlijke inrigtingen of gebruiken van het rijk van Jogjokarta, voor zoo verre zij niet in strijd zijn met de bepalingen van het Besluit van 11 Junij 1831, n°. 29.

23. Wordt er ook ergens op Java de bepaling in acht genomen, dat van landen door kunstmatige middelen bewaterd, $^{1}/_{20}$ der oogst wordt opgebragt, terwijl van die, waar dit aan de natuur overgelaten is, $^{1}/_{10}$ betaald wordt?

24. Onder de Javanen leefden weleer stammen, die dezelfde taal spraken, maar zich van hen onderscheidden door het betrachten van bijzondere plegtigheden bij huwelijken, geboorte en sterfgevallen. Men noemt ze *Kalang*, *Pinggir* en *Gadjah-mati.*

In de *Nawâlâ Pradâtâ* (art. 24) wordt van deze stammen genoeg gezegd tot opwekking, niet genoeg tot bevrediging der nieuwsgierigheid. Maar dit blijkt er althans uit, dat het onder de regering van PAKOE BOEWÂNÂ den II^{den}, nog der moeite waardig werd geacht te bepalen, dat het kind, onder de *Kalang's*, den staat des vaders, onder de *Pingir's* en *Gadjah-mati's*, dien der moeder volgt.

De aanteekeningen van MOUNIER op dat Wetboek (*Tijdschrift van N. I.* Zesde Jaargang, I^{ste} deel), herhalen eenige der reeds door RAFFLES, in zijne *History of Java*, ter nedergeschrevene overleveringen omtrent den oorsprong der Kalang's. Zij verspreiden niet veel licht over het onderwerp.

Tijdens de scheiding van het Mataramsche Rijk, waren de Kalang's nog talrijk. De akte van verdeeling van het jaar 1755, wijst aan elk der beide Vorsten een getal van 3000 *tjatja's* van den stam der *Kalang's* toe.

De tegenwoordige orde van zaken heeft de onmiskenbare strekking om de ineensmelting der opgenoemde stammen met de overige Javanen te bespoedigen. Wil men derhalve omtrent de Kalang's, Pinggir's en Gadjah-mati's berigten opzamelen, geschikt om de bestaande duisterheid te doen ophouden, dan behoort het onderzoek niet te worden uitgesteld.

Het Instituut voor de Taal- Land- en Volkenkunde van Neêrl. Indië vraagt:

a. Zijn heden nog onder de Javanen bekend de benamingen van *Kalang*, *Pinggir* en *Gadjah-mati?*

b. Hoe groot is hun aantal in de verschillende provinciën of distrikten van Java?

c. Wat is de oorsprong dier stammen, ook volgens hunne eigene overlevering?

d. Wat was hun toestand onder de oorspronkelijke vormen van het Javaansch bestuur, bij voorbeeld, onder de regering van den tweeden Pakoe Boewânâ? Leefden zij toen in afzonderlijke dessa's, onder eigene hoofden? Waren zij aan bijzondere lasten of dienstbaarheden onderworpen? Oefenden zij bepaalde beroepen uit en waren de overige hun verboden?

e. Welke bijzondere plegtigheden waren eertijds en nu nog bij hen in gebruik, èn wat is de beteekenis van deze?

f. Wat is hun tegenwoordige toestand, zoo wel maatschappelijk, als godsdienstig?

g. Zijn zij van de overige Javanen door ligchaamsbouw en gelaatstrekken onderscheiden? Zoo ja, dan zouden ophelderende teekeningen belangrijk zijn.

25. Men vraagt een vertoog over den toestand der *toonkunst* onder de inboorlingen der eilanden buiten Java, en zulks met opgave der onderscheidene in gebruik zijnde melodiën en hare verwantschap, en met beschrijving der muziekinstrumenten en van de wijze om ze te bespelen.

26. Men vraagt een beredeneerd vertoog over het algemeen *ruilmiddel* onder de volkeren der eilanden buiten Java, met opgave der uitgestrektheid van het gebruik, van de waarde, in vergelijking bij voorbeeld tot de rijst, en van de verhouding tot de in omloop zijnde Nederlandsche en andere munten.

27. Men wenscht te ontvangen, betreffende de *kleeding* der bevolking van de eilanden buiten Java, de beantwoording der volgende vragen:

Waarin bestaat de kleeding der hoofden van de verschillende klassen der bevolking bij gewone en bij plegtige gelegenheden, en waarin die der vrouwen en kinderen?

Van waar worden de stoffen, daartoe gebezigd, verkregen?

Welke is de waarde der stoffen van elders aangevoerd, en welke soorten daarvan zijn het meest gezocht?

Hoe worden de inheemsche stoffen vervaardigd, en welke is hunne waarde?

Hoe lang worden beide gebruikt?

Hoeveel bedraagt het verbruik aan kleedingstukken voor eenen man, voor eene vrouw en voor een kind, bij de verschillende standen der bevolking, gemiddeld per jaar?

28. Men verlangt eene zooveel mogelijk volledige beschrijving van de tegenwoordige politieke en commerciële toestand van het Rijk van *Atjeh* op Sumatra, strekkende tot het staatje Troemon: een en ander met aanwijzing der bronnen waaruit geput is.

29. Men wenscht te ontvangen een op goede gronden steunend vertoog over de afkomst der inheemsche bevolking van het eiland *Nias.*

30. Men vraagt eene beredeneerde uiteenzetting van hetgeen gebleken is van eene nederzetting, in oude tijden, van eene *boeddhistische volkplanting in Padang-lawas en in de vallei van Groot-Mandheling* op Sumatra, met aanwijzing van den invloed, welke die nederzetting op de reeds gevestigde bevolking dier streken gehad heeft, welke, immers wat Mandheling betreft, onmiskenbaar schijnt.

31. Men verlangt eene naauwkeurige beschrijving der gewoonten en vooral van de taal der nog overgeblevene *Loeboe's*, in het binnenland der Westkust van Sumatra.

32. Men vraagt eene zoo volledig mogelijke opgave der voorouderlijke wettelijke gebruiken, *hadat*, zoo als die bij de bevolking in het gebied der Westkust van Sumatra bestaan, en wel met vermelding van de oorspronkelijke spreuken, waarin die *hadat* vervat is, in de landtaal.

33. Men verlangt eene omstandige beschrijving der verschillende volkstammen, die den Archipel bezuiden de straat van Singapoera en dien van Lingga bewonen, voornamelijk met vermelding hunner afkomst, taal en gebruiken.

34. Men wenscht een vertoog over de aangelegenheden van het *regt van eigendom en bezit op Borneo.*

35. Men vraagt eene zooveel mogelijk juiste beschrijving van den handel, die plaats vindt te *Palo*, aan de Westkust van Celebes, en te *Parigi*, in de baai van Tomini.

Zie boven bij n°. 10, 11 *en* 12.

36. Men wenscht te ontvangen eene topographische, ethnologische en klimatographische beschrijving van het noord-oostelijk gedeelte van het eiland *Ceram*, van de post Wahaai af tot den oosthoek des eilands, en binnenlands tot het waterscheidend gebergte.

OUDHEIDKUNDE EN GESCHIEDENIS.

37. Gelijk overal elders, zoo worden ook op Java, als overblijfsels van vroegere onbeschaafde of minder beschaafde bewoners, eene menigte uit verschillende steensoorten bewerkte voorwerpen gevonden, wier bestemming en gebruik als wapenen, werktuigen of gereedschappen, in eenen tijd waarop de bewerking van metalen nog niet bekend of algemeen ingevoerd was, als genoegzaam zeker kunnen worden aangenomen.

In den laatsten tijd is de aandacht ook op Java, meer dan vroeger, op dergelijke, aldaar voorkomende, overblijfsels gevestigd.

Als bouwstoffen en tot voorbereiding van een opzettelijk onderzoek omtrent dit onderwerp wenscht men te vernemen:

a. Wáár die steenen werktuigen, wapenen enz. op Java, Sumatra, Borneo en Bali, of ook op andere eilanden onzer Oost-Indische Bezittingen, *als overblijfsels eener vroegere bevolking of eerste beschaving* gevonden worden?

Wáár en in welke gedeelten vooral op Java? — Bevestigt zich daarbij de opmerking, dat zij niet, of zeer zelden, in het oostelijke gedeelte van Java, dat rijk is in prachtige steenen gebouwen en beelden, voorkomen, en daarentegen in groote menigte gevonden worden in de westelijke gedeelten, waar die oude overblijfsels van bouw- en beeldhouwkunst ontbreken? Zoo ja, welke redenen meent men hiervan te kunnen geven?

b. Welke zijn de vormen, afmetingen en steensoorten dier oude werktuigen enz.? Waarin onderscheiden zich die steenen voorwerpen (*wiggen, hamers, bijlen, messen, speer- en pijl-punten, net- en spinsteenen, enz. enz.*) van dergelijke die nog bij naburige wilde volken in gebruik zijn, — en waarin komen zij daarmede overeen?

c. Welke is de meening van de inwoners omtrent hunnen oorsprong en gebruik? Kennen zij aan die voorwerpen ook eenige heiligheid en kracht toe, of stellen zij hun bezit om andere redenen op eenige prijs? Zoo ja, welke zijn die redenen?

d. Onder welke omstandigheden en bijzonderheden, door behoorlijk ge-

zag hebbende en vertrouwen verdienende opgaven gestaafd, werden zij gevonden? In welke lagen? op welke diepte? met welke andere voorwerpen? enz.

Zie bl. x *van het Overzigt.*

38. Ten einde later in staat te zijn om, in zijn geheele uitgestrektheid, den invloed te beoordeelen, die, waarschijnlijk door de uitgebreide magt van het vroegere Javaansche vorstendom Madjapait, de Hindoesche godsdienst ook op de andere eilanden van den Oost-Indischen Archipel gehad heeft, wenscht men vooreerst de aandacht te rigten op de godsdienstige monumenten van Hindoeschen oorsprong, welke op verscheidene plaatsen buiten Java en Bali gevonden worden. Men zoude daarom gaarne iets naders te weten komen van:

a. De ruïne van een tempel in de binnenlanden van Djambi,

b. De menigte van dergelijke ruïnes in Kwantan,

c. Een vervallen tempel te Boetar, in Deli, op de Oostkust van Sumatra,

d. Hindoesche beelden in de binnenlanden van de Kapoeas Bohang,

e. Hindoesche oudheden te Margasari, aan de Bahan, en

f. te Moeara Kaman, in Koetei.

g. Eene begraafplaats te Lamoeroe, in 't Zuiden van Celebes;

en in 't algemeen alle berigten en beschrijvingen willen verzamelen van wat er reeds nu van zulke overblijfselen van Hindoesche bouw- en beeldhouwkunst buiten Java bekend is en in 't vervolg nog bekend worden zal.

39. Men vraagt eene geschiedenis der Portugezen in den Oost-Indischen Archipel, waarin voornamelijk in het licht gesteld worden, de aard en de invloed hunner heerschappij in die streken, benevens de redenen van haar verval, en waarin al datgene wordt aangetoond, wat nog heden van dien invloed in taal, zeden en gewoonten overig is, en in eene eerste plaats ook dat gedeelte der bevolking wordt beschreven, dat nog steeds naar hen genoemd wordt. Alle belangrijke bijdragen ter beantwoording van deze vraag zullen welkom wezen.

40. *Eene geschiedenis van den handel en het verbruik van Opium in Nederlandsch Indië, verdeeld in vier tijdperken, als:*

a. *Het tijdvak waarin de Nederlanders geen invloed op den Indischen Opiumhandel uitoefenden, eindigende met het jaar* 1600.

b. *Dat, waarin die invloed slechts op eene middellijke wijze bestond, en door geen uitgestrekt territoriaal bezit werd ondersteund, namelijk van* 1600 *tot het jaar* 1740.

c. *Het tijdvak waarin de Oost-Indische Compagnie haren Opiumhandel door het verworven oppergezag onmiddellijk kon bevorderen, aanvangende met* 1740.

d. *Het tijdperk, aanvangende met de herstelling van het Nederlandsche gezag in* 1816.

Beantwoord in het 1ste *deel van dit Tijdschrift, bl.* 79 *en volg.*

LANDBOUW.

41. Rijstkultuur.

a. Kent men, in de gedeelten van Neêrlandsch Indië, thans of vroeger, door u bewoond, soorten van rijst, die, *onder gelijke omstandigheden*, meer of minder tijd behoeven om tot volkomen ontwikkeling te komen, dan andere?

b. Zoo ja; dan vraagt men eene opgave van hare namen, in het district waartoe uwe opgaven betrekking hebben, met bijvoeging, voor elke soort, van den tijd, die gemeenlijk verloopt van den dag der verplanting uit de zaaibedden tot dien van den oogst?

(NB. De rijstsoorten die in kleine hoeveelheden en tot bijzondere einden worden geteeld, worden in deze vraag niet bedoeld, zoo als de roode, witte en zwarte kleverige rijst (oryza glutinosa — Jav. *ketan.* — mal. *poeloet.*)

c. Welke zijn de onderscheidende kenmerken der in de vorige vraag bedoelde soorten met opzigt tot de volgende bijzonderheden:

a. Uitwendigen vorm en kleur der korrels.

b. Gewone evenredigheid tusschen de gezaaide en geoogste korrels.

c. Gewigt van een bepaald getal, bij voorbeeld, 5000 korrels.

d. Oordeel der Inlanders over de voedende eigenschappen van elke soort.

e. Geschiktheid van elke soort tot bewaring en verzending.

d. Weet de landman dadelijk te onderscheiden, of de korrel, die hij onder de oogen krijgt, vroeg of laat zal rijpen?

***

e. Wat bepaalt in het algemeen de beslissing des landmans, wanneer hij tusschen het zaaijen van eene der bekende rijstsoorten, bepaaldelijk tusschen late en vroege rijst, te kiezen heeft?

f. Welke is, in het algemeen, de evenredigheid tusschen den tijd der ontwikkeling van bepaalde rijstsoorten, en de hoogte, boven de oppervlakte der zee, waarop zij geplant worden? Men wenscht dit door voorbeelden aangewezen te zien.

g. Waar zijn, in betrekking tot de hoogte boven de oppervlakte der zee, de grenzen der rijstkultuur?

h. In welke gevallen wordt, na het snijden der rijst, een tweede gewas, op hetzelfde veld, geplant, hetzij van rijst, hetzij van andere voorwerpen van kultuur? — Welke zijn die voorwerpen? — Wat bepaalt gewoonlijk de keuze des landmans in deze? en is het winnen van een tweede gewas algemeen?

i. Welke van die voorwerpen van tweede kultuur worden door de Inlanders beschouwd als uitmergelend, en welke als onschadelijk of nuttig voor den grond? Worden in het eerste geval meststoffen, en, zoo ja, welke, gebruikt?

k. Welk gewigt aan gezuiverde rijst wordt bij eenen middelbaren oogst in het district over hetwelk uw antwoord loopt, opgeleverd door twee velden van 500 vierkante Rijnl. roeden, en van nagenoeg gelijke vruchtbaarheid, beplant, het eene met de rijstsoort die het *vroegst*, en het andere met die welke het *laatst* tot rijpheid komt.

l. Wat was, gedurende het tijdvak over hetwelk uw antwoord loopt, de onderlinge verhouding der rijstvelden, met *late* en met *vroege* rijstsoorten beplant?

m. Was die verhouding dezelfde gedurende de laatste tien jaren? Zoo neen, hoedanig en wanneer is zij veranderd?

n. Wat is *adat* omtrent de rijstkultuur?

o. Geeft de *adat* aan den rijstplanter volkomen vrijheid in zijn bedrijf, of is hij daarbij aan eenig toezigt onderworpen, hetzij als een waarborg tegen zorgeloosheid, hetzij in verband tot het gemeenschappelijk gebruik der waterwerken, bestemd tot bevochtiging der rijstvelden?

p. Is dat toezigt hetzelfde, daar, waar de rijstvelden gemeentegronden

zijn, en daar, waar, zoo als in Westelijk Java, individuële grondeigendom bestaat?

Eene bijdrage ter beantwoording vindt men in het tweede deel.

42. Is *bemesting* op Java bij den Inlander in gebruik, en zoo ja, op welke wijze en in welke gevallen? In 't bijzonder wenscht men dit te weten ten opzigte van de suiker- en koffijkultuur. Heeft de bemesting daarbij plaats, op welke wijze geschiedt die dan? en zoo neen, door welke middelen wordt dan de vruchtbaarheid van den grond in koffij- en suikerplantaadjes bewaard?

43. Men verlangt eene opgave der in den Indischen Archipel voorkomende planten, die *vezelstof* opleveren, geschikt tot het weven van stoffen of tot het vervaardigen van touwwerk om voor de Europesche en Indische markten te kunnen dienen. De opgave moet vergezeld zijn van eene beschrijving dier planten en van hare aankweeking, en van afbeeldingen, terwijl men tevens daarbij wenscht te ontvangen eene mededeeling van reeds met die vezelstoffen verkregene uitkomsten en van de prijzen, zoowel van de grondstoffen als van het daaruit vervaardigde.